

EKONOMIKA TURIZMA

6. TEMATSKA JEDINICA

TURIZAM U NACIONALNOM
GOSPODARSTVU

TURIZAM U NACIONALNOM GOSPODARSTVU

- Turizam ima status iznimno važne komponente nacionalnih gospodarstava mnogih zemalja.
- Glavne ekonomske koristi koje turizam donosi svakom nacionalnom gospodarstvu:

RAST
DOHOTKA

RAST
ZAPOŠLJIVANJA

RAST
KAPITALNIH
ULAGANJA

RAST JAVNIH
PRIHODA

TURIZAM U NACIONALNOM GOSPODARSTVU

- Negativne posljedice turizma mogu sezati čak i do ireverzibilnih promjena u društvu i okolišu, stoga su vlasti i lokalne društvene zajednice na turistički receptivnim prostorima posebno zainteresirane na precizno utvrđivanje koristi i šteta proizašlih iz razvoja turizma.
- Za kvantifikaciju ukupnih ekonomskih koristi na nekom području potrebno je prvo definirati mjesto ili obuhvat turizma u strukturi nacionalnog gospodarstva = utvrditi koje sve gospodarske djelatnosti i u kojoj mjeri čine GOSPODARSKU STRUKTURU TURIZMA.

TURIZAM U NACIONALNOM GOSPODARSTVU

□ TURIZAM = AKTIVNOST, DJELATNOST, GRANA, INDUSTRIJA, SEKTOR, GOSPODARSTVO?

- turizam je gospodarska aktivnost, što ne definira njegov obuhvat u nacionalnom gospodarstvu, već samo njegov gospodarski karakter
- turizam NIJE gospodarska djelatnost (npr. pružanje usluga smještaja), niti gospodarska grana (npr. ugostiteljstvo), niti industrija (odnosi se na preradu sirovina), niti gospodarski sektor (npr. tercijarni), niti gospodarstvo (preširok okvir).

TURIZAM U NACIONALNOM GOSPODARSTVU

Turizam je VISOKO SOFISTICIRAN INTEGRALNI SUSTAV u okviru nacionalnog gospodarstva čiji djelokrug i struktura nadilazi ekonomske kategorije djelatnosti, grane, industrije i sektora, a čine ga međusobno povezani, heterogeni, međuovisni i komplementarni fragmenti različitih gospodarskih grana i djelatnosti koji zajedno čine logičku, funkcionalnu i uravnoteženu cjelinu.

ZAŠTO JE TURIZAM SLOŽENI DRUŠTVENO - EKONOMSKI SUSTAV?

- ▣ Turizam je kompleksna društveno-ekonomska pojava s vrlo jakim utjecajem na gotovo sve aktivnosti sredine gdje se razvija
- ▣ Ima veliku snagu disperzije, direktnim ili indirektnim putem
- ▣ Svaki element turizma moguće je definirati u vremenu i prostoru
- ▣ Kvantitativne promjene prouzrokuju ujedno i kvalitativne promjene
- ▣ Naglašena povratna sprega između njegovih elemenata (komponenti) što se posebno reflektira u njegovim međusektorskim i međuregionalnim odnosima

ZAŠTO JE TURIZAM SLOŽENI DRUŠTVENO - EKONOMSKI SUSTAV?

- U turizmu kao sustavu moguće je proučavati i definirati određena stanja (ravnoteže, stabilnosti, optimalnosti) i time utjecati na nivo i kvalitetu razvoja
- Turizam je zaseban, zaokružen sustav, ali istodobno i podsustav ili dio većeg sustava – nacionalnog gospodarstva
- U turizmu je moguće utvrditi sustav potreba i sustav ciljeva
- U turizmu postoji mogućnost i potreba da se uspostave sustavi informiranja, upravljanja i funkcioniranja
- Ako se turizam ne sagleda u svojoj kompleksnosti, mogu nastupiti negativne posljedice koje turizam kao masovna pojava može prouzročiti

OBUHVAT TURIZMA U NACIONALNOM GOSPODARSTVU

- ▣ OBUHVAT TURIZMA U NACIONALNOM GOSPODARSTVU NIJE MOGUĆE METODOLOŠKI POTPUNO DEFINIRATI.
- ▣ svaki predmet razmjene na turističkom tržištu, bilo da se radi o proizvodu ili usluzi, treba promatrati kao učinak pojedinih gospodarskih grana i djelatnosti u okviru nacionalnog gospodarstva
- ▣ najveća tržišna vrijednost i snaga turizma proizlazi upravo iz sinergijskog učinka koji nastaje filigranskim doziranjem učinaka svake gospodarske djelatnosti koja ga čini
- ▣ iz učinka svake gospodarske djelatnosti koja sudjeluje u formiranju turističke ponude izdvojiti samo onaj dio učinaka koji strukturno pripada učincima turizma

OBUHVAT TURIZMA U NACIONALNOM GOSPODARSTVU

- ▣ *Postupak izračunavanja ukupnih ekonomskih učinaka nije nimalo jednostavan, naime iz učinka svake gospodarske djelatnosti koja sudjeluje u formiranju turističke ponude potrebno je izdvojiti samo onaj dio učinaka koji strukturno pripada učincima turizma.*

EKONOMSKI UČINCI
GRANE

EKONOMSKI UČINCI
SEKTORA

EKONOMSKI UČINCI
TURIZMA

Poljoprivreda	Šumarstvo	Ribarstvo	Vađenje ruda, nafte, plina, kamena
Industrija	Energetika	Vodoprivreda	Građevinar- stvo
Trgovina na malo i veliko	Ugostiteljstvo	Promet	Financijsko posredo- vanje
Turističko posredništvo	Javna uprava	Djel. zabave i rekreacije	Ostale djelatnosti

EKONOMSKI UČINCI
NACIONALNOG
GOSPODARSTVA

FRAGMENTIRANOST STRUKTURE TURIZMA

- Na mnoga suštinska pitanja razvoja turizma odgovor ne leži u okviru samo jedne gospodarske grane, sektora gospodarstva, institucije, politike ili zakona, već traži mnogo složeniji pristup zbog visokog stupnja fragmentiranosti, disperziranosti i kompleksnosti turizma
- Nepoznavanje ili samo površno poznavanje obuhvata i strukture turizma dovodi do skepticizma, podcjenjivanja i nevažavanja turizma kao potencijalnog generatora općeg gospodarskog rasta i razvoja.

EKONOMIKA TURIZMA

Engl. tourism economics

Njem. Fremdenverkehrswirtschaft, Ökonomik des Tourismus

Ekonomika turizma je dio ekonomskih znanosti koji opisuje, analizira, objašnjava i dovodi u vezu pojave i odnose u turizmu s gledišta njihovih ekonomskih učinaka i odraza.

Zbog složenosti turizma kao gospodarske aktivnosti, ekonomika turizma nužno sagledava i prateće društvene utjecaje turizma i utjecaje turizma na okoliš.

U ČEMU JE KLJUČ RAZUMIJEVANJA EKONOMIKE TURIZMA?

MAKROEKONOMSKI ASPEKT

Turizam može značajno utjecati na ukupne društveno-ekonomske odnose i zahtijeva systemska rješenja u okviru nacionalnih ekonomija, odgovarajuće ekonomske politike zemlje i međunarodnih zajednica.

MIKROEKONOMSKI ASPEKT

Mnoštvo gospodarskih subjekata koji sudjeluju na izravan ili neizravan način u turističkom gospodarstvu zahtjeva uvažavanje i mikroekonomskog aspekta.

IPAK...

MAKROEKONOMSKI
ASPEKT

MIKROEKONOMSKI
ASPEKT

IPAK...

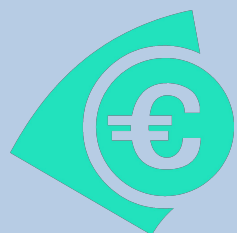
MAKROEKONOMSKI
ASPEKT

MIKROEKONOMSKI
ASPEKT

Iako se ekonomika turizma dominantno bavi makroekonomskom problematikom, u globalnim crtama ona proučava i mikroekonomske aspekte turističkog razvitka.

- *Snažniji interes za ekonomikom turizma bilježi se nakon što su postale evidentne objektivne ekonomske posljedice/utjecaji turističkog fenomena u prihodima nacionalnih ekonomija receptivnih zemalja.*

- Najvažnija razlika ponašanja čovjeka-turista s ekonomskog stajališta je u tome što se on privremeno isključuje i procesa rada i postaje isključivo potrošač.
- Dohodak koji troši na taj način ostvaren je na drugom mjestu i drugo vrijeme.

EKONOMSKO POIMANJE TURISTA I TURIZMA

**TURIST je s aspekta ekonomske analize
potrošač.**

TURIZAM je potrošački “pokret” nastao s ciljem zadovoljenja čovjekovih specifičnih potreba.

Bit TURIZMA kao ekonomske pojave proizlazi iz raznolikih veza unutar društvenih i uže ekonomskih odnosa koje čovjek uspostavlja radi zadovoljenja turističkih potreba.

EKONOMSKO POIMANJE TURISTA I TURIZMA

Ekonomске odnose koji se uspostavljaju povodom turističke potrošnje poimamo kao ekonomske odnose turizma ili turističke ekonomske odnose. Ti odnosi generiraju određene ekonomske i druge posljedice koje se u ekonomskoj praksi izražavaju ekonomskim kategorijama: *potrošnja, proizvodnja, dohodak, dobit, zaposlenost, trošak* itd., a dijelom nastaju utjecajem turizma.

Ekonomska analiza opisuje, analizira i dovodi u međusobnu vezu ekonomske kategorije koje generiraju ekonomski odnosi turizma što se mogu definirati kao skup veza koje proizlaze iz ponašanja aktera u njima. To su *subjekti potrošnje ili turisti i subjekti ponude*.

TURIZAM U STRATEGIJI GOSPODARSKOG I DRUŠTVENOG RAZVOJA

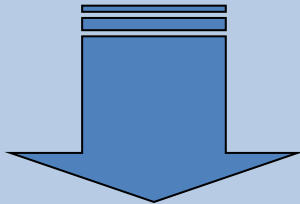
- Država svojom makroekonomskom politikom stvara okruženje koje će stimulirati i poticati sve potencijalne domaće i strane investitore da ulažu kapital u hrvatsko gospodarstvo
- Jasna strategije gospodarskog razvoja nužan je okvir za dalji razvoj turizma
- Samo u definiranim uvjetima razvoja turizam može postati nacionalni strateški proizvod unutar kojeg će i svaka turistička destinacija imati svoju razvojnu strategiju kao podsustav viših razvojnih ciljeva

MAKROEKONOMSKA I RAZVOJNA POLITIKA

IMPORT SUBSTITUTION

Od supstitucije uvoza što je obilježje autarkičnog razvoja

EXPORT EXTENSION

Ekspanzija izvoza što je obilježje suvremenog modela otvorenog tržišnog gospodarstva

TURIZAM U STRATEGIJI GOSPODARSKOG I DRUŠTVENOG RAZVOJA

- ▣ Nužna izvozno orijentirana strategija razvoja
- ▣ Devizna i vanjskotrgovinska politika koja će djelovati na restrukturiranje proizvodnje dobara i pružanja usluga i njihovo preusmjeravanja izvozno orijentirane sektore gospodarstva
- ▣ Suštinska za postizanje izvozno orijentiranog gospodarstva je **POLITIKA TEČAJA I POLITIKA IZVOZIH POTICAJA**

POLITIKA TEČAJA

- ▣ *Može podizati međunarodnu konkurentnost*
- ▣ *Popravlja tržišnu poziciju i cjenovnu konkurentnost na tržištu*
- ▣ *Stimulativna za otvaranja prema svijetu*
- ▣ *Potiče i ubrzava proces privatizacija i ulazak stranog kapitala*

POLITIKA TEČAJA:

- ▣ *Fiksni tečaj*
- ▣ *Plivajući tečaj*
- ▣ *Kako tečaj djeluje na konkurentnost gospodarstva, pa i na konkurentnost turizma?*

POLITIKA IZVOZNIH POTICAJA

- ▣ *Fiskalni poticaji izvozu*
- ▣ *Carinske olakšice*
- ▣ *Kreditiranje izvoza*
- ▣ *Osiguranje izvoza*
- ▣ *Slobodne zone*

TEMELJNI RAZVOJNI CILJEVI SVAKOG OTVORENOG NACIONALNOG GOSPODARSTVA SU:

- *Ravnomjieran i stabilan rast svih njezinih dijelova*
- *Uključivanje u međunarodnu podjelu rada s onim dijelovima i djelatnostima koje imaju najbolje izvozne mogućnosti ili komparativne prednosti.*

Udio turističkog sektora u gospodarskoj strukturi ovisi od proizvodnih odnosa i stupnja gospodarskog razvoja.

TRIGLAVNA PRAVCA ILI KONCEPTA RAZVOJA TURIZMA U
RAZLIČITIM ZEMLJAMA I POLITIČKO-GOSPODARSKIM SUSTAVIMA
(DULČIĆ):

- ▣ *Koncept ili model turizma u zatvorenoj privredi*
- ▣ *Koncept turizma baziran na državnim subvencijama*
- ▣ *Tržišni koncept razvoj turizma*

TURIZAM – MODEL ZA OTVORENO GOSPODARSTVO I GOSPODARSKI RAZVOJ

RH svoj dalji razvoj mora temeljiti na jakim izvoznim sektorima kako bi proširila usko unutrašnje tržište:

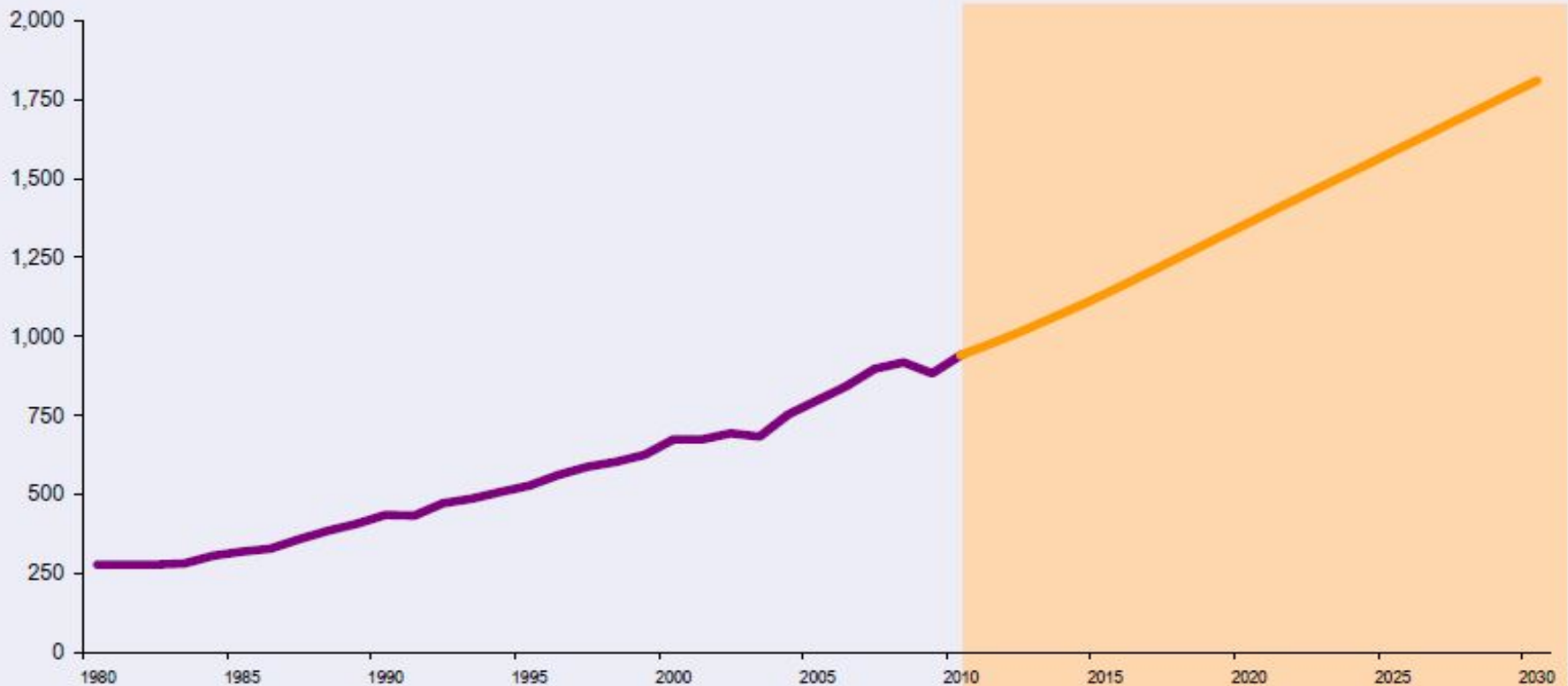
- *Uloga turizma u tom procesu je velika*
- *Razvijati turizam znači razvijati prihvatljiv model za otvoreno gospodarstvo i gospodarski razvoj*

PREDVIĐANJA TURISTIČKOG PROMETA U SVIJETU 2030. - UNWTO

International tourist arrivals to reach 1.8 billion by 2030

International tourism, World

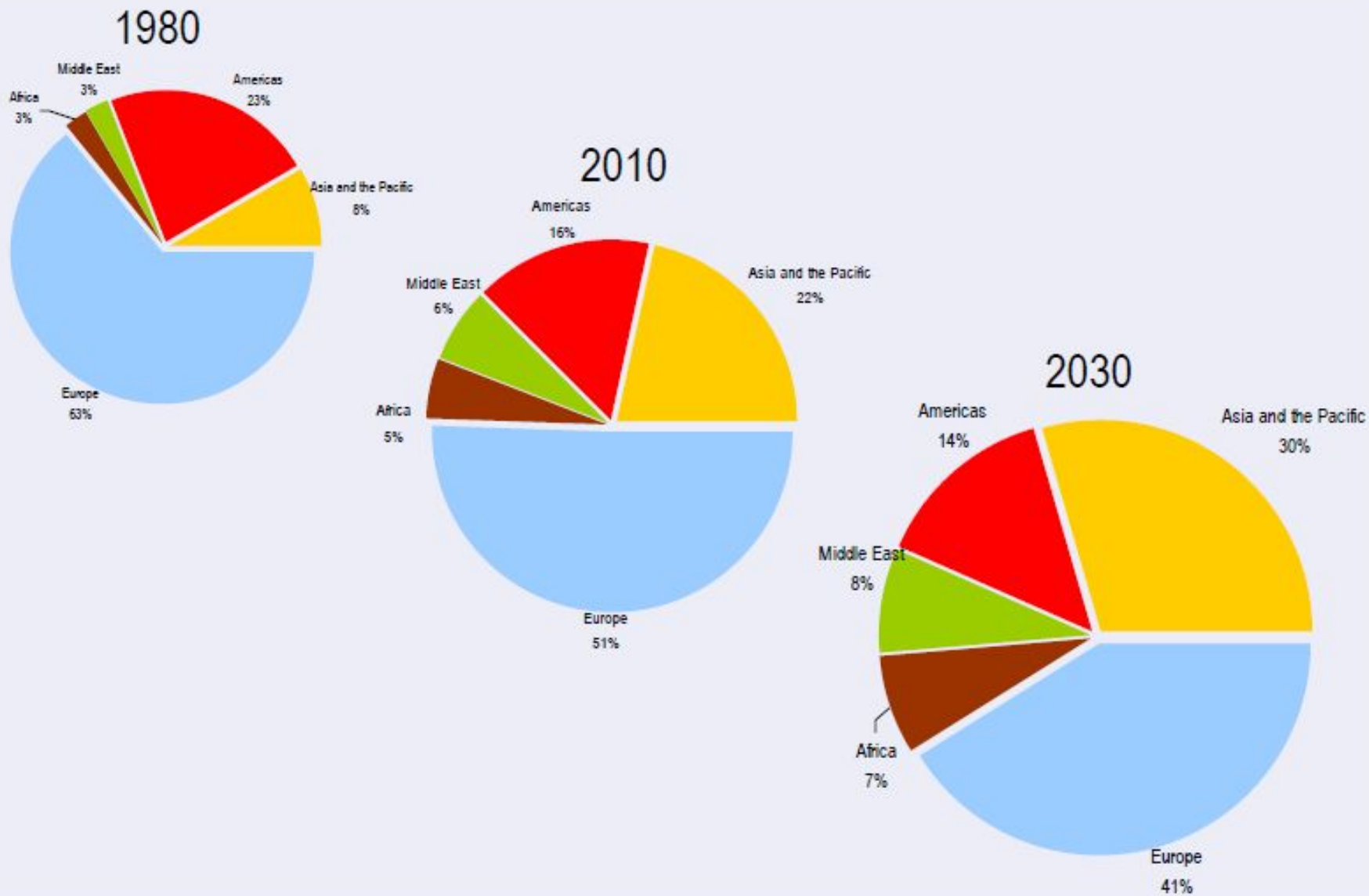
PREDVIĐANJA TURISTIČKOG PROMETA U SVIJETU 2030. – UNWTO

MEĐUNARODNI DOLASCI - % PROMJENE U ODNOSU NA PRETHODNU GODINU

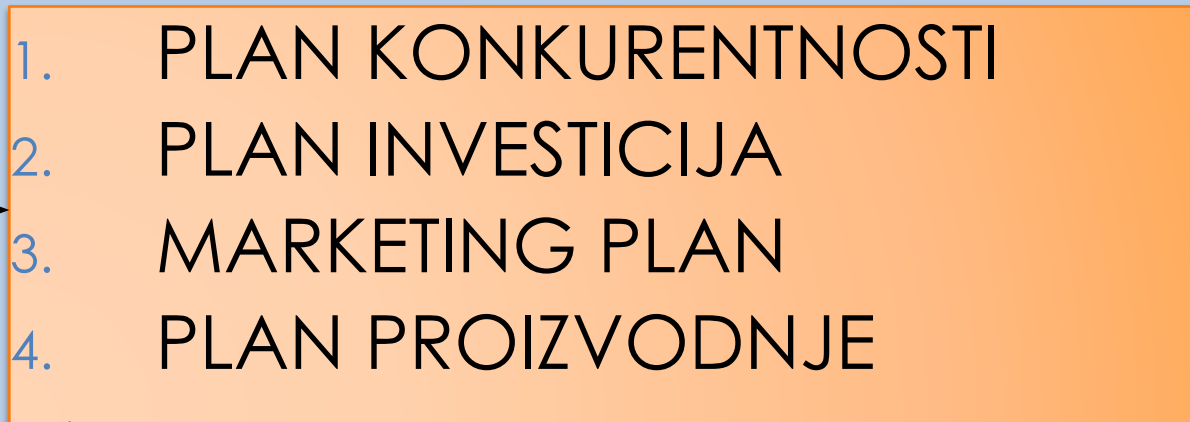
International tourism, World

UDIO POJEDINIH KONTINENATA U SVJETSKOM TURISTIČKOM PROMETU

ELEMENTI MODELA RAZVOJA TURIZMA

PLAN PROVEDBE

MONITORING

INTEGRALNA KVALITETA DESTINACIJE

- Model razvoja turizma mora početi od općeg cilja osiguranja ekonomskog prosperiteta i kvalitete života stanovništva.

- Razvojni scenarij mora nuditi visoku razinu kvalitete i kvantitete ponude, usklađen sa zahtjevima potražnje i trendovima na turističkom tržištu, mora imati pozitivan odnos prema okolišu i sociokulturnim vrijednostima i ekonomski biti optimalan.

- Razvojni scenarij mora zadovoljiti:
  - *Turiste*
  - *Lokalno, regionalni i nacionalno gospodarstvo u području turizma*
  - *Kvalitetu života stanovništva*
  - *Kvalitetu okoline*

NUŽNOST PARTNERSTVA NA SVIM RAZINAMA – JAVNO-JAVNO,
JAVNO-PRIVATNO, PRIVATNO-PRIVATNO

- Izuzetno značajna inozemna turistička potrošnja (odlijevanje novčane mase i smanjenje nacionalnog bogatstva emitivne zemlje)
- Turizam kao nevidljivi izvoz ili izvoz na licu mjesta
- Turizam omogućuje da se robe i usluge cijelog hrvatskog gospodarstva bez izlaska iz zemlje prodaju na tržištu inozemnim kupcima
- Značajan utjecaj na aktivnu stranu platne bilance

Pripremljeno prema:

Čavlek, N., Bartoluci, M., Prebežac, D., Kesar, O. i dr. (2011). *Turizam – ekonomske osnove i organizacijski sustav*, Školska knjiga, Zagreb.

Blažević, B. (2001). *Turizam u gospodarskom sustavu*, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija.

